

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

-

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

-

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Mikro- ja yksityisyritykset ry pitää hallituksen esitystä vaillinaisena. Hallituksen esityksen tavoitteena on ”yksinkertaistaa työttömyysturvajärjestelmää ja lisätä työllisyyttä parantamalla työllistymiseen liittyviä kannustimia”, mitkä ovat sinällään kannatettavia toimenpiteitä. Esitystä tehtäessä on kuitenkin selvästi ajateltu lähinnä perinteistä palkkatyötä, eikä ollenkaan huomioitu lisääntyntä yksin- ja mikroyritystä, osa-aikaisyritystä, freelancereita, kevytyrittäjyyttä sekä epätyypillisiä työsuhteita, vaikka erikseen on mainittu, että työmarkkinoiden muutos otettaisiin huomioon.

Nykypäivän työmarkkinat toimivat eri tavalla kuin ennen, ja hallituksen esitys ei pääsääntöisesti sovellu eikä ota huomioon tätä muuttunutta työelämää ja yrittäjyyden muotoja.

Esitys ei tunnista selkeästi nykypäivän hajanaista työelämää, jossa on runsaasti lyhyitä työsuhteita, ja jossa liikutaan jatkuvasti ja pakosti erilaisten yrittäjyyden muotojen, työsuhteisten töiden ja työttömyyden välillä. Jo nykyisellään työssäoloehto on ollut erittäin hankala erityisesti freelancereille, keikkatöitä tekeville, ulkoistetuille projektiyrityksille ja ns. kevytyrittäjille sekä muille epätyypillisille työ- ja yrittäjyyssuhteiden välimaastossa liikkuville.

Ei ole mitään indikaatioita siitä, että työelämä muuttuisi takaisin perinteisemmäksi, jossa olisi selkeää rajanvetoa yrittäjyyden ja palkkatyön välillä, vaan täysin päinvastoin: epätyypilliset ja lyhyet työsuhteet lisääntyvät, samaten erilaiset yrittäjyyden muodot.

Mikro- ja yksityisyritykset ry huomauttaa, että lausunnolla oleva esitys on ristiriidassa hallitusohjelman alkuperäisen esityksen kanssa useassa kohdin:

Hallitusohjelman mukaan:

-Hallitus edistää palkkatyön ja yrittäjämutoisen työn parempaa yhteensovittamista

-Hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan.

-Hallitus valmistelee puoliväliriiheen mennessä mallin yhdistelmävakuutukseksi parantaakseen niiden henkilöiden sosiaaliturvaa, jotka toimivat samaan aikaan yrittäjinä ja palkansaajina.

Nyt esityksestä puuttuu kokonaisarviointi tai selkeä maininta siitä, miten sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä haasteita pyritään ratkaisemaan ja yrittäjien ja palkansaajien sosiaaliturvaa yhdenmukaistamaan.

Esitys hankaloittaa entisestään monien osa-aikaisten ja pienituloisten yrittäjien toimeentuloa, lisää byrokratiaa ja jo ennestään hankalaa todistustaakkaa. Jos soviteltu työttömyysetuus sekä suojaosa poistetaan, rajoittaa se merkittävästi erityisesti kevytyrittäjiksi sesonkiaikoina ryhtyvien mahdollisuuksia ryhtyä yrittäjätoimintaan ja ottaa keikkatöitä vastaan, etenkin aloilla, joilla palkkatöitä ei ole tarjolla, mutta sesonkityövoimaa tarvitaan satunnaisesti. Tämä voi vähentää merkittävästi työvoiman saamista, erityisesti pienemmillä paikkakunnilla. Samat haasteet koskevat eri syistä olevia osa-aikaisia yrittäjiä, kuten osatyökykyisiä yrittäjiä, yksinhuoltajia, omaishoitajia jne joilla etuusoikeuksiin tehtävät muutokset vaikeuttavat taloudellista tilannetta ja lisäävät epävarmuutta sekä todennäköisesti aiheuttavat yritystoiminnasta kokonaan luopumisen ja siirtymisen täysin etuuksien varaan.

Työssäoloehdon muuttaminen aikaperusteisesta tuloperusteiseksi on sen sijaan kannatettavaa ja yhdenmukaistavaa. On kuitenkin tärkeää, että lainsäädännössä varmistetaan siitä, että muutos palvelee perinteisestä palkkatyöstä poikkeavia freelancer-aloja ja koskee myös yrittäjyyden eri muotoja.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry:n mielestä sosiaaliturvan ja työttömyysturvan tulisi tunnistaa muuttunut työelämä ja tukea sitä selkeämmin yhdenmukaistamalla. Muutosesityksen tulisi huomioida paremmin epätyypillisten työsuhteiden sekä yrittäjyyttä ja palkkatyötä eri tavoin yhdistelevien työntekijöiden asema, hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä on hankala ja sekava, erityisesti yrittäjyyttä ja palkkatyötä tai apurahatoimintaa yhdistelevillä henkilöillä. Pahimmillaan samaa henkilöä ja hänen työpanostaan vakuutetaan kolmessa eri järjestelmässä ristiriitaisilla ehdoilla (YEL, MyEL ja TyEL) ja tämä pitää huomioida sosiaaliturvaa koskevassa kokonaisuudistuksessa, jotta yrittäjyyteen voidaan kaikin tavoin kannustaa, eikä estetä sitä.

Hanén Liisa
Mikro- ja yksinyrittäjät ry